

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ГОЛОВНИХ КОМПОНЕНТ ДЛЯ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Толкачов Д.О., Донецький національний технічний університет, м.Донецьк

Для якісного управління підприємством керівництво повинно мати інформацію про такий узагальнюючий показник, як конкурентоспроможність. Для його визначення існує кілька груп методів оцінки конкурентоспроможності підприємства: табличний, матричний, графічний, інтегральний. Але тільки останній вид методів передбачає обчислення конкретного значення, що дозволяє оперувати певними цифрами.

Тематиці оцінки конкурентоспроможності підприємства було присвячено чимало робіт. Особливий інтерес представляють роботи таких вчених, як Р.А. Фатхутдинов, А.С. Шальминова, В.А. Мошнов, Д.С. Воронов, М. Ахматова, Е. Попов.

Враховуючи основні недоліки існуючих інтегральних методів оцінки конкурентоспроможності, а саме: повсюдне використання методу експертних оцінок, розрахунок конкурентоспроможності на підставі малого числа факторів, використання важкодоступних даних, пропонується застосувати такі вимоги до нового методу:

1. Уникати суб'єктивної оцінки при розрахунку підсумкового значення або якого-небудь компонента.

2. Необхідно враховувати як можна більшу кількість факторів, що впливають на конкурентоспроможність підприємства.

3. Інформація, на якій базується розрахунок конкурентоспроможності, повинна перебувати в бухгалтерській і фінансовій звітності. Цим забезпечується простота доступу до даних підприємств-конкурентів.

4. Метод, що розроблюється, повинен бути математично обґрунтований.

Пропонується для об'єднання розрізнених показників конкурентоспроможності підприємства використовувати метод факторного аналізу.

Факторний аналіз відіграє істотну роль у багатьох дослідженнях. Він робить можливим зведення великого числового матеріалу до кількох незалежних і простих факторів.

Метод головних компонент має деякі переваги перед простими методами факторного аналізу, які укладаються в тому, що, на відміну від інших методів, він здатний виявити достатнє число характерних факторів при факторному аналізі конкурентоспроможності підприємства.

Метод головних компонент виявляє k компонент — факторів, що пояснюють усю дисперсію й кореляції вихідних k випадкових величин; при цьому компоненти будуються в порядку спадання частки, що пояснюється ними, сумарної дисперсії вихідних величин, що дозволяє найчастіше обмежитися декількома першими компонентами. Перший головний компонент F_1 визначає такий напрямок у просторі вихідних ознак, по якому

сукупність об'єктів (крапок) має найбільший розкид (дисперсію). Другий головний компонент F_2 будується з таким розрахунками, щоб її напрямком був ортогонально напрямку F_1 і вона пояснювала як можна більшу частину залишкової дисперсії, і т.д. аж до k -ого головного компонента F_k . Таке перетворення дозволяє знижувати інформацію шляхом відкидання координат, відповідних до напрямків з мінімальною дисперсією.

Таким чином при застосуванні методу головних компонент можна побудувати новий інтегральний метод оцінки конкурентоспроможності підприємства, який буде звільнений від суб'єктивної оцінки, спиратися на велику кількість факторів, а також буде математично обґрунтований.